

Nr 31

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med hemställan om riksdagens samtycke till förordnande om fortsatt valutareglering, m. m., dels ock väckta motioner om upphävande eller ändringar av valutaregleringen.

I en den 20 mars 1964 dagtecknad proposition, nr 134, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag

dels begärt riksdagens samtycke till förordnande om fortsatt valutareglering i enlighet med vad föredragande departementschefen förordat;

dels ock inhämtat riksdagens yttrande över ett vid propositionen fogat förslag till förordning om fortsatt giltighet av valutaförordningen den 5 juni 1959 (nr 264) och om ändring i samma förordning.

Beträffande *propositionens huvudsakliga innehåll* må här anföras följande.

I propositionen begärs riksdagens samtycke till förordnande om fortsatt valutareglering för tiden den 1 juli 1964—den 30 juni 1965. För riksdagens yttrande framläggs i anslutning härtill förslag till bestämmelser om fortsatt giltighet av valutaförordningen under samma tid. I samband därmed föreslås även vissa ändringar i förordningens ansvarsbestämmelser. Dessa ändringar, som föranleds av brottsbalken, avses skola träda i kraft den 1 januari 1965.

Förslaget till förordning har följande lydelse.

Förslag

till

Förordning**om fortsatt giltighet av valutaförordningen den 5 juni 1959 (nr 264)
och om ändring i samma förordning**

Härigenom förordnas att valutaförordningen den 5 juni 1959, som jämlikt förordning den 31 maj 1963 (nr 176) gäller till och med den 30 juni 1964, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1965 samt att 15, 18 och 19 §§ förstnämnda förordning¹ från och med den 1 januari 1965 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

15 §.

Den, som uppsåtligen

1) bryter mot — — — — —	oriktig uppgift,
<i>straffes med dagsböter eller fängelse. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till straffarbete i högst två år dömas.</i>	<i>dömes till dagsböter eller fängelse i högst ett år eller, om brottet är grovt, fängelse i högst två år.</i>

Den som — — — — — till dagsböter.

18 §.

Den, som åsidosätter föreskrift, som med stöd av denna förordning meddelats av riksbanken, *straffes*, där ej gärningen i 15 eller 16 § är belagd med straff, *med dagsböter*.

Bryter någon mot förbud, som i 7 § valutalagen avses, *vare ock med dagsböter straffad*, där han ej är underkastad ansvar för tjänstefel.

Den som åsidosätter föreskrift, som med stöd av denna förordning meddelats av riksbanken, *dömes*, där ej gärningen i 15 eller 16 § är belagd med straff, *till dagsböter*.

Bryter någon mot förbud, som i 7 § valutalagen avses, *dömes ock till dagsböter*, om han ej är underkastad ansvar för tjänstefel.

19 §.

Medverkan till uppsåtligt brott, som i 15 eller 16 § sägs, *straffes efter ty i 3 kap. strafflagen är stadgat*.

För medverkan till uppsåtligt brott, som i 15 eller 16 § sägs, *dömes till ansvar enligt vad i 23 kap. brottsbalken stadgas*.

Beträffande motiven för det i propositionen framlagda förslaget hänvisas till densamma.

Till utskottet har även hänvisats de i anledning av propositionen väckta likalydande motionerna nr 794 i första kammaren av herr *Stefanson m. fl.*

¹ Senaste lydelse av 15 och 19 §§ se 1960:262.

och nr 977 i andra kammaren av herr *Magnusson* i Borås m. fl., vari hemställt, att riksdagen måtte avslå propositionen.

Rörande de skäl som anförts till stöd för sistnämnda hemställan får utskottet hänvisa till motionen II: 977.

Till behandling i detta sammanhang har utskottet vidare upptagit ett antal vid riksdagens början väckta, till utskottet hänvisade motioner, såvitt dessa avser valutaregleringen. I de delar motionerna avser annat än frågor rörande valutaregleringen behandlas de i utskottets utlåtande nr 33. Motionerna är följande, nämligen

dels de likalydande motionerna nr 583 i första kammaren av herr *Virgin* m. fl. och nr 704 i andra kammaren av herr *Heckscher* m. fl., vari yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att Kungl. Maj:t måtte

a) verkställa utredning angående förbättring av näringslivets finansieringsmöjligheter i enlighet med de riktlinjer som angivits i motionerna; samt

b) vidtaga de förenklingar, lättnader och andra ändringar i valutaförordningen den 5 juni 1959 som betingas av vad i motionerna närmare anförts;

dels de likalydande motionerna nr 577 i första kammaren av herrar *Dahlén* och *Hilding* och nr 708 i andra kammaren av herrar *Wiklund* och *Keijer*, vari yrkats, såvitt nu är i fråga,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en utredning med uppgift särskilt att företa en revision av valutakontrollagstiftningen i syfte att undanröja för svenskt näringsliv otidsenliga hinder i fråga om kreditgivning, upplåning och värdepappershandel m. m.;

dels ock de likalydande motionerna nr 584 i första kammaren av herr *Åkerlund* och nr 707 i andra kammaren av herrar *Regnéll* och *Nordgren*, vari yrkats, såvitt nu är i fråga,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t skyndsamt utreder och förelägger riksdagen förslag till de ändringar av valutaregleringen som erfordras för att underlätta en anpassning av den svenska kredit- och kapitalmarknaden till den internationella utvecklingen.

Beträffande motiveringen för de nu redovisade yrkandena hänvisas till motionerna II: 704, I: 577 och II: 707.

Remissyttranden över de vid riksdagens början väckta motionerna om valutaregleringen

Till utskottet har efter remiss yttranden över motionerna I: 583 och II: 704, I: 577 och II: 708 samt I: 584 och II: 707 i här förevarande delar inkommit från fullmäktige i riksbanken, kommerskollegium, Sveriges industriförbund, Sveriges allmänna exportförening, Svenska bankföreningen, Sveriges hantverks- och industriorganisation och Sveriges köpmannaför-

bund. Kommerskollegium har överlämnat yttranden från rikets samtliga handelskamrar. Över motionerna I: 577 och II: 708 samt I: 584 och II: 707 har remissyttranden även avgivits av Sveriges grossistförbund och Landsorganisationen i Sverige. Sveriges industriförbund, Sveriges allmänna exportförening, Svenska bankföreningen, Sveriges grossistförbund och Stockholms handelskammare har åberopat en promemoria som utarbetats av en för organisationerna gemensam arbetsgrupp, kallad Näringslivets valutagrupp.

Riksbanksfullmäktige avstyrker motionärernas förslag till ändringar av valutaregleringen. Fullmäktige anför:

Såsom i propositionen 1963: 193 framhölls, är den svenska valutaregleringen ett instrument för en ekonomisk politik, om vars målsättning det i stort sett råder allmän enighet, och det är överdrivet att hävda, att en vidgad liberalisering av kapitalrörelserna är nödvändig om inte förutsättningarna för svensk företagsverksamhet skall allvarligt försämrats. För stora avsnitt av kapitalöverföringarna är praxis numera mycket liberal. Med tanke på vad som såges i motionerna I: 577 och II: 708, om främjande av svensk företagsamhet i utlandet, vill fullmäktige särskilt peka på att ansökningar om tillstånd till direkta investeringar i utlandet praktiskt taget undantagslöst bifalles; häri ingår även svenska bolags upplåning i utlandet för investeringar därstädes. Tillstånd till långfristig upplåning utomlands beviljas i allmänhet även i övrigt då ett samband med svensk export eller verksamhet i utlandet föreligger, t. ex. vid svenska varvs och redares upplåning för finansiering av fartygsbyggen. Tillstånd till direkta investeringar i utlandet uppgick år 1962 till 430 mkr. och 1963 till 391 mkr. Valutareglingspraxis belyses även av att tillstånd till finansiell upplåning i utlandet under de tre senaste åren lämnades för 755, 616 resp. 703 mkr., varav endast grovt hälften synes ha utnyttjats.

Vad härefter angår de i motionerna I: 583 och II: 704 framlagda konkreta förslagen till förenklingar i valutaförordningen kan först beträffande *de generella betalningsförbuden* framhållas, att dessa tillsammans med det generella undantaget för löpande betalningar just syftar till att på ett enkelt sätt lägga kapitalbetalningar under kontroll. Visserligen skulle en avgränsning av kapitalbetalningarna kunna ske även på annat sätt men säkert är också, att sådana avgränsningar i vart fall icke skulle bli enklare.

— Vad angår motionärernas kritik mot att utlandsbetalningar skall gå genom det svenska bankväsendet må endast sägas, att om en valutareglering skall upprätthållas och sålunda tillståndsprövning ske beträffande vissa utlandsbetalningar, det synes rimligt att kräva att betalningar mellan in- och utlandet ledes i vägar, där en kontroll kan ske. — Beträffande *definitionen av de löpande betalningarna* har i valutakommitténs år 1962 avgivna P. M. tämligen utförligt utvecklats, hur man tvekat mellan att anknyta valutaförordningens definition härav till Internationella Valutafondens eller till OECD:s bestämning av samma begrepp. På anförda skäl valde valutakommittén att anknyta till OECD:s bestämning. Kungl. Maj:t och riksdagen följde samma linje. — Beträffande kritiken mot valutaförordningens *skuldsättningsförbud* må endast sägas, att om man syftar till att genom valutaregleringen påverka svenskt kredittagande i utlandet, det självfallet är erforderligt att ha ett sådant stadgande som grund för prövning av dylika

ärenden. — Vad slutligen angår den föreslagna omarbetningen av valutaförordningens s. k. *affidavitbestämmelser* må erinras om att sådana bestämmelser saknas i valutaförordningen. De åsyftade bestämmelserna utgör ett led i valutastyrelsens administrering av valutaregleringen och diskussion därav hör sålunda naturligt hemma vid behandlingen av valutastyrelsens årligen avgivna berättelse. Beträffande tanken att föra in närmare bestämmelser om värdepappershandel i valutaförordningen må blott sägas, att varje försök därtill måste betydligt komplicera denna förordning.

Mot fullmäktiges beslut har reservation avgivits av herrar *Kollberg* och *Svärd*, vilka anfört följande:

Utan att vi för vår del kunnat godtaga alla de synpunkter och argument som anförs i de remitterade motionerna hävda vi, att de i dessa behandlade problemen äro av sådan vikt att de väl förtjäna att göras till föremål för en förutsättningslös utredning. Vi anse därför att fullmäktige bort tillstyrka en sådan.

LO, som likaledes avstyrker bifall till motionerna, ställer sig inte avvisande till en partiell liberalisering av valutaregleringen. LO yttrar:

I den senaste propositionen angående revision och förlängning av valutareglingsförordningarna framhölls att den av Kungl. Maj:t tillsatta valutakommittén numera avslutat sitt arbete. Kommittén har föreslagit en lagteknisk omarbetning av dessa författningar i syfte att uppnå enkelhet och ett uttryckligt fastslående av de rättigheter, som föreligger beträffande utlandsbetalningarna. Kommittén har emellertid avstått från att fullfölja uppdraget angående undersökningarna kring en successiv liberalisering av valutaregleringen med hänvisning till att dessa frågor aktualiseras vid integrations- och frihandelsförhandlingarna i olika sammanhang. Kommittén har i liberaliseringsfrågan nöjt sig med att framlägga en av chefen för konjunkturinstitutet utarbetad promemoria. LO delar uppfattningen att ett beslut om omedelbar eller successiv långtgående liberalisering av utlandsbetalningarna inte är lämpligt i nuvarande läge. Detta bör dock inte hindra en partiell liberalisering beträffande vissa valutatransaktioner. LO anser det vara av ett visst värde att man genom en sådan försöksvis partiell liberalisering vinner kunskap om arten av de verkningar som följer med en liberaliserad svensk valutapolitik. LO förutsätter att man inom de berörda myndigheterna fortlopande bedriver utredningsverksamhet rörande sådana verkningar.

I detta sammanhang får LO hänvisa till vad som uttalats i värdesäkringskommitténs betänkande rörande effekten av en upphävd valutareglering. Där anförs att om värdefasta lån, emitterade av staten eller privata subjekt, introduceras på den svenska kapitalmarknaden, speciella risker uppstår vid en snabb och fullständig valutaliberalisering.

Sveriges köpmannaförbund har under hänvisning till att detaljhandeln endast i ringa omfattning beröres av frågor avseende exportfinansieringen avstått från att yttra sig om valutaregleringen.

Övriga remissinstanser tillstyrker motionärernas förslag.

Näringslivets valutagrupp erinrar inledningsvis om de i gruppen företrädda organisationernas yttrande över valutakommitténs förslag 1962:

Organisationerna framhöll bland annat, att valutaregleringen, för ett land med Sveriges utgångsläge, i sin restriktivitet framstod som tämligen unik

vid en internationell jämförelse, speciellt vad beträffade kapitalrörelserna. Konsekvenserna av ett eventuellt avskaffande eller väsentlig uppmjukning av valutaregleringen hade inte tillfredsställande behandlats av valutakommittén. Att med hänvisning till det osäkra läget beträffande EEC-förhandlingarna ställa frågan om en liberalisering av valutaregleringen på framtiden, vore enligt organisationernas mening icke riktigt. Under alla omständigheter måste åtgärder för att frigöra kapitalrörelserna betraktas som ett naturligt led i de allmänna strävandena i det internationella umgänget att skapa friare förhållanden för handel och investeringar.

Gruppen anför härefter följande:

Under det gångna året har inom OECD förts ännu ej avslutade förhandlingar beträffande ytterligare liberalisering av kapitalrörelserna. Sverige har redan tidigare på olika punkter reserverat sig mot OECD:s kapitalstadga. Dylika reservationer måste av de övriga OECD-länderna uppfattas som stridande mot den positiva inställning till vidgat europeiskt ekonomiskt samarbete som vid ett flertal tillfällen kommit till uttryck från svensk sida. Enligt vår mening bör de hittillsvarande svenska reservationerna till kapitalstadgan snarast möjligt slopas.

I de nu aktuella motionerna har understrukits angelägenheten av att på olika områden — icke minst valutaområdet — förbättra de svenska företagens internationella konkurrensläge. Vad däri anförts är enligt vår mening i hög grad värt beaktande. Även om den svenska valutaregleringen efter de av förra årets riksdag godkända författningsändringarna och framför allt genom den praxis som valutastyrelsen tillämpat under året numera är i olika hänseenden mer liberal än tidigare, kvarstår alltså åtskilliga restriktioner och kontrollbestämmelser, som hämmar de fria betalnings- och kapitalrörelserna och binder de svenska företagens rörelsefrihet och konkurrensförmåga.

I fråga om svenska företags möjligheter att finansiera exportkrediter föreligger visserligen frihet för företagen att själva lämna erforderliga krediter utan några begränsningar till tid eller belopp. Kan exportören emellertid ej själv finansiera sådana krediter, har han enligt nu gällande bestämmelser — såvida ej speciellt tillstånd erhålles — ingen annan möjlighet än att refinansiera sig hos svensk bank eller möjligen hos AB Svensk Exportkredit. Många gånger framstår dessa vägar som otillräckliga. Förhållandena på exportmarknaderna under senare tid har utvecklats därhän, att det numera inte är varans pris och kvalitet som helt är avgörande för en exportorders placering utan i hög grad även möjligheten att bevilja billig, långfristig kredit. Det måste därför te sig angeläget att möjliggöra för svenska exportföretag att genom direkt upplåning i de utländska kreditinstitut, där villkoren vid tillfället i fråga ter sig som gynnsammast, ha samma rörelsefrihet som deras utländska konkurrenter. Den omständigheten att svensk exportindustri av konkurrensskäl icke sällan nödgas fakturera i främmande myntslag gör det önskvärt för den svenska exportören att kunna säkra sig mot kursförluster genom en motsvarande upplåning i faktureringsvalutan. Någon långfristig terminsmarknad existerar nämligen icke. En exportör, som har finansierat sin export i utländsk kreditinrättning, behöver icke själv ligga ute med pengar och har därigenom större möjligheter att motstå ogrundade reklamationer och krav på prisreduktioner. Förbudet mot upplåning på den utländska kreditmarknaden

kan även få konsekvenser på den interna svenska marknaden vid konkurrens mellan svenska och utländska företag. Vid ansträngda lägen på den svenska kreditmarknaden kan nämligen svenska leverantörer få svårt att konkurrera med de ofta förmånligare leverantörskrediter som utländska säljare kan erbjuda.

För den svenska importens del föreligger för närvarande full frihet till utländsk finansiering via leverantörskrediter. I vissa fall är emellertid vanliga bankkrediter att föredraga. Importörens förhandlingsläge försämrar uppenbarligen därav att han icke har frihet att välja mellan krediter genom leverantören eller krediter genom utländska kreditinstitut.

För närvarande gäller generellt bemyndigande för svenska valutabanker att genom diskontering överlåta varuväxel i samband med export till valutautlåning. Bemyndigandet bör emellertid utsträckas till att gälla även importväxlar och bör ej begränsas till valutabankerna. Även exporterande och importerande företag bör ges sådan möjlighet.

Svenska företag, som verkställer inköp utomlands för vidareförsäljning till svensk köpare, kan enligt gällande valutaregler icke kräva att köparen erlägger likvid i den utländska valutan. Härav föranledda icke oväsentliga valutakursmässiga och administrativa olägenheter talar för en uppmjukning av bestämmelserna.

Vid varuaffärer med utlandet har svenska importörer och exportörer möjlighet att kurssäkra sig genom valutaterminsaffär med svensk bank, även om dessa terminer enligt vår mening brukar i onödan tidsbegränsas. Banken å sin sida är i dessa fall generellt bemyndigad att avsluta valutaterminsavtal med utländsk bank i tredje lands valuta. Svensk bank är däremot förhindrad att bedriva fristående valutaterminsaffärer. Denna begränsning, för vilken det efter den allmänna valutakonvertibilitetens genomförande är svårt att finna några bärande skäl, kan ofta försvåra och fördyra den önskade terminssäkringen. Valutabankerna bör därför erhålla generellt tillstånd för s. k. multilaterala terminsavtal.

För närvarande synes det ej möta något hinder för svenska banker att lämna krediter i utländsk valuta till svenska företag, som önskar utföra tillåtna likvider. Detta är en lämplig finansieringsmetod, när företaget har att förvänta inkomster i samma eller likvärdig valuta. Det enklaste och billigaste sättet för banken att i dylika fall eliminera kursrisken är givetvis att i sin tur låna upp beloppet i utlandet. Detta förfarande är emellertid ej generellt tillåtet, och då terminsavtal för de tider som här kan komma i fråga ej alltid är möjliga, kan den affärsmässigt riktiga finansieringen av betalningen således ej tillgripas. Härvidlag är därför en ändring påkallad.

Bankerna måste enligt riksbankens bestämmelser för sina skulder i utländsk valuta hålla full täckning i samma utländska valuta. Med de möjligheter bankernas valutahandlare har att bedöma den sannolika kursutvecklingen och gardera sig mot oförmånliga kursfluktuationer finns det för bankernas egen del ingen anledning till så snäv begränsning av täckningsmöjligheterna. Ur de synpunkter riksbanken enligt valutaförordningen har att bevaka bör rimligen inget annat krav resas än att täckning för skulder i utländsk valuta skall hållas antingen i samma valuta eller i annan konvertibel valuta. En uppmjukning av nuvarande regler i denna riktning synes motiverad.

Den fortgående specialiseringen inom det svenska näringslivet har lett

till en successiv strukturrationalisering inriktad på allt större produktionsenheter. Ett närmare samarbete över gränserna på företagsplanet framstår mot den bakgrunden som nödvändigt. Sverige är för litet för att kunna ensamt prestera de resurser — både av riskkapital och av teknisk know-how — som krävs. Det är därför angeläget att avskaffa de valutarestriktioner som fortfarande begränsar möjligheten för inläningar av utländska aktier liksom även för utläningar att förvärva aktier i svenska bolag. Vad som i det senare avseendet kan vara erforderligt för att förhindra alltför vittgående utländskt inflytande på Sveriges näringsliv utgör icke ett valutareglingsproblem utan skall, liksom hittills, lösas genom annan lagstiftning. Svenska företag bör alltså beredas möjligheter till aktieemissioner i utlandet och förbudet mot portföljinvesteringar bör borttagas. Framför allt då svenska dotterföretag skall etableras i utlandet för tillverkning och försäljning är det angeläget för det svenska moderbolaget att kunna emittera aktier och obligationer på den utländska marknaden. En viktig förutsättning härför är att moderbolagets aktier är föremål för handel i utlandet. För svenska företag och för svensk exportindustri är det över huvud av stor betydelse med hänsyn till konkurrenskraft och allmän goodwill att svenska aktier noteras på de utländska aktiebörserna.

Valutagruppen uttalar avslutningsvis, att de senaste årens utveckling icke givit näringsorganisationerna anledning att ompröva den tidigare framförda uppfattningen, att valutaregleringen bör avvecklas. I detta sammanhang anföres följande:

Om ett sådant avskaffande ändock inte kommer till stånd, bör i varje fall de lättnader i regleringen vidtagas som ovan diskuterats. Vissa förändringar i det administrativa förfarandet vid regleringens tillämpande bör dessutom genomföras. Under de senaste åren har visserligen praxis i sistnämnda hänseende i stort sett utvecklats i liberaliserande riktning. De löpande betalningarna är dock alltjämt reglerade i den bemärkelsen, att de i stort sett endast kan genomföras via svensk valutabank. Och fortfarande krävs för övervägande flertalet kapitaltransaktioner speciellt tillstånd i varje enskilt fall. Även om man i regel torde kunna räkna med erforderliga medgivanden, kvarstår dock alltid en känsla av osäkerhet som hindrar företagens rörelseförmåga i förhandlingar, där snabba beslut kan vara en förutsättning för deras lyckliga genomförande. Svenska direkta investeringar i utlandet bindes dessutom i regel av hämmande och till sin innebörd svårförståeliga villkor.

Valutagruppen berör också riksbankens informationsverksamhet i valutafrågor, vilken säges vara otillfredsställande:

Både företag och banker hålls ofta ovetande om de ändringar i förut tillämpad praxis som vidtages i liberaliserande riktning. En snabb och fullständig information om de principer som vid varje tillfälle tillämpas inom valutaregleringens ram är en förutsättning för bankernas rådgivande funktion i utrikesrörelsen. För att eliminera de nuvarande olägenheterna bör valutastyrelsens praxis komma till uttryck i generella medgivanden och omedelbart delgivas det berörda näringslivet. I varje fall bör de grunder, efter vilka valutaregleringen tillämpas, löpande redovisas i riksbankens cirkulär.

Svenska bankföreningen uttalar, att valutaregleringen enligt dess uppfattning bör helt upphävas vid utgången av nu löpande giltighetsperiod. Till stöd härför anföres följande:

I den allmänna debatten har från vissa håll framförts farhågor för att en sådan åtgärd skulle kunna leda till komplikationer för vår ekonomiska politik. Dessa farhågor är enligt bankföreningens uppfattning överdrivna. Redan nu föreligger ju i princip frihet att genomföra löpande kommersiella betalningar, och jämfört med den inverkan fluktuationer i dessa betalningar kan få på vår valutaställning och vår kreditpolitiska situation skulle konsekvenserna av att även kapitalrörelserna frisläpptes sannolikt bli av jämförelsevis underordnad betydelse. Ett slopande av valutaregleringen bör därför ej behöva medföra några större risker för balansrubbningsar. Tvärtom torde, såsom tidigare påpekats bl. a. av stabiliseringsutredningen, friare kapitalrörelser över gränserna i många lägen kunna leda till konjunkturmässig utjämning som kan få viss betydelse från stabiliseringsynpunkt.

För den händelse gehör icke kan vinnas för önskemål om ett fullständigt upphävande av valutaregleringen, finner bankföreningen det i hög grad angeläget att i stället en vittgående liberalisering kommer till stånd. Härvid anses motionärernas förslag och den av Näringslivets valutagrupp utarbetade promemorian kunna bli vägledande.

Utskottet

Enligt 1 § tredje stycket valutlagen kan Kungl. Maj:t, på framställning av fullmäktige i riksbanken, under förutsättning av riksdagens samtycke förordna om valutareglering, därest så prövas erforderligt för uppnående av det mål som fastställts för riksbankens penningpolitiska verksamhet eller eljest med hänsyn till rikets betalningsförhållanden med utlandet. Med stöd av nämnda lagrum har förordnande om valutareglering senast meddelats för tiden den 1 juli 1963 — den 30 juni 1964.

De tillämpningsföreskrifter, som enligt 1 § femte stycket valutlagen skall underställas riksdagen samtidigt med att samtycke till förordnande om valutareglering begäres, är meddelade i valutaförordningen den 5 juni 1959.

Efter hörande av 1963 års riksdag genomfördes med giltighet från och med den 1 juli 1963 vissa ändringar i valutaförordningen, svarande mot den liberalisering av valutaregleringen som skett i praxis. S. k. löpande betalningar blev därmed i allmänhet uttryckligen undantagna från reglering. De gjorda ändringarna var baserade på förslag av den år 1960 tillsatta valutakommittén. I sina direktiv hade denna kommitté även erhållit uppdraget att verkställa en analys av verkningarna utav ett avskaffande eller en uppmjukning av valutaregleringen. Med hänsyn till läget beträffande de europeiska integrationssträvandena hade kommittén emellertid icke an-

sett sig böra fullfölja detta uppdrag. I likhet med chefen för finansdepartementet fann även utskottet att härmed tillsvidare kunde anstå, vilken uppfattning också godtogs av riksdagen.

Sedan fullmäktige i riksbanken i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt om fortsatt valutareglering under tiden den 1 juli 1964—den 30 juni 1965 har Kungl. Maj:t i förevarande proposition begärt riksdagens samtycke till förordnande om fortsatt valutareglering under sagda tid. Regleringen har föreslagits avse samma lagrum i valutalagen som enligt det nu gällande förordnandet. Förslag till förordning om fortsatt giltighet av valutaförordningen och om ändring i samma förordning har genom propositionen underställts riksdagen för yttrande. De avsedda ändringarna i förordningen är av teknisk och redaktionell natur och föranleds av brottsbalkens ikraftträdande den 1 januari 1965.

I anledning av propositionen har väckts likalydande motionerna I: 794 och II: 977, vari hemställts att riksdagen skall avslå propositionen.

Utskottet har i detta sammanhang också behandlat de vid riksdagens början väckta motionerna I: 583 och II: 704, I: 577 och II: 708 samt I: 584 och II: 707, såvitt dessa avser frågor rörande valutaregleringen. I de delar dessa motioner gäller andra frågor, behandlas de i utskottets utlåtande nr 33.

I sitt utlåtande nr 20 år 1963 behandlade utskottet ingående frågan om fortsatt valutareglering. I departementschefens uttalande i den då framlagda propositionen rörande valutaregleringen framhölls, att den sistnämnda finge ses som ett ekonomiskt-politiskt instrument i den uppsättning av sådana medel som står samhället till buds och att frågan om dess fortbestånd måste bedömas utifrån möjligheterna att med avstående av detta medel föra en effektiv och ändamålsenlig politik. I frånvaro av valutaregleringen skulle exempelvis stabiliseringssträvandena under den senaste högkonjunkturen ha försvårats påtagligt till följd av den kapitalimport som då kunnat äga rum. Utländska erfarenheter anfördes också som belägg för vikten att bibehålla kontrollen över kapitalrörelserna till och från vårt land. Samtidigt påpekades den liberalisering som i praxis genomförts beträffande väsentliga delar av kapitalrörelserna, företrädesvis när dessa gällde direkta investeringar. Bibehållandet av valutaregleringen borde inte ses som ett uttryck för en negativ attityd till det internationella samarbetet på valutaområdet; i tillämpningen anpassades regleringen nämligen till utvecklingens krav. Endast om de rådande förhållandena i fråga om ekonomisk integration mellan länderna skulle påtagligt förändras, kunde det enligt departementschefens mening bli nödvändigt att ånyo pröva frågan om valutaregleringens fortbestånd.

Utskottet anslöt sig till departementschefens bedömning och underströk därvid, att valutaregleringens förekomst inte i och för sig kunde sägas strida mot strävandena till förmån för en fri internationell handel och

ett internationellt ekonomiskt samarbete över huvud taget. Avgörande måste, förklarade utskottet, vara regleringens tillämpning; utskottet noterade härvid den liberalisering som skett i praxis. I ljuset av den samhällsekonomiska utvecklingen under de gångna åren och särskilt den svenska utrikeshandelns utveckling framstod det enligt utskottets mening som orimligt att se valutaregleringens förekomst som ett utslag av regleringsiver. Därest statsmakterna avhände sig detta ekonomisk-politiska vapen skulle kraven på återstående finans- och penningpolitiska medel ökas i motsvarande mån.

I den nu föreliggande propositionen uttalar departementschefen, att den situation som rådde då föregående år förordnande gavs om fortsatt valutareglering nu är i stort sett oförändrad. Utskottet ansluter sig till denna bedömning och finner alltså liksom departementschefen skäl föreligga för förordnande om valutareglering under ytterligare ett år.

Till stöd för det i motionerna I:794 och II:977 framförda avslagsyrkandet anföres i huvudsak följande. Upprätthållandet av valutaregleringen och de därav föranledda reservationerna mot OECD:s kod för liberalisering av kapitalrörelserna måste i utlandet uppfattas såsom stridande mot Sveriges uttalade intresse för vidgat ekonomiskt samarbete. I ett skärpt internationellt konkurrensläge har svenska företag mött ökade svårigheter att hävda sin ställning på de utländska marknaderna, bl. a. genom att deras möjligheter att lämna långa kundkrediter är begränsade. För att skaffa kapital för investeringar, bl. a. i utländska dotterföretag, behöver svenska aktiebolag kunna emittera aktier och även obligationer i utlandet. Önskvärt är då att moderbolagens aktier noteras på utländska aktiebörser, vilket även har stort goodwillvärde. En framtida anslutning till EEC kommer att kräva en genomgripande revision av valutabestämmelserna, för vilken en försöksvis påbörjad avveckling av valutaregleringen kan ge värdefulla erfarenheter.

Det är enligt utskottets mening en grundläggande svaghet i motionärernas resonemang, att detta vänder sig mot de enligt valutaförordningen medgivna regleringsåtgärderna utan att beakta den praxis som riksbanken — med stöd av det allmänna bemyndigandet i 14 § valutaförordningen — anser sig kunna tillämpa vid behandlingen av ansökningar om tillstånd till kapitalöverföringar och till upplåning utomlands. Såsom riksbanksfullmäktige framhållit i sitt i detta utlåtande refererade remissyttrande brukar ansökningar om tillstånd till direkta investeringar i utlandet nästan undantagslöst bifallas; även upplåning utomlands för sådana investeringar medgives. Tillstånd till direkta investeringar har de båda senaste kalenderåren beviljats till sammanlagt 430 respektive 391 miljoner kronor. Långfristig upplåning utomlands beviljas vanligen även i övrigt i samband med svensk export eller verksamhet i utlandet. Finansiell upplåning i utlandet har under de tre senaste åren medgivits till sammanlagda be-

lopp av 755, 616 och 703 miljoner kronor; tillstånden har emellertid utnyttjats endast ungefär till hälften. Härtill kan läggas, att tillstånd också givits till betydande direkta investeringar i Sverige från utlandets sida.

Om hänsyn tages till den praxis som här antyts bortfaller enligt utskottets mening en stor del av grunden för motionärernas argumentation. Svenska företag har otvivelaktigt inom ramen för gällande valutareglering betydande möjligheter att såväl genom kapitalöverföringar från Sverige som genom upplåning utomlands tillgodose sitt kapitalbehov på utländsk mark. Motsvarande möjligheter till investeringar i Sverige ges utländska företag. Det är denna praxis som närmast torde bära läggas till grund för en bedömning av Sveriges vilja till ekonomiskt samarbete på det internationella planet. Till den del som motionärernas önskemål icke kan anses i praktiken vara uppfyllda, såsom beträffande portföljinvesteringar, är det fråga om element i valutaregleringen som torde kunna anses ha mindre direkt betydelse för svenska företag. De kvarstående begränsningarna när det gäller vissa typer av internationella kapitalrörelser betingas av uppfattningen att dessa begränsningar fyller ett väsentligt ekonomiskt-politiskt syfte. Motionärerna företräder härvidlag en avvikande värdering, som utskottet icke kan ansluta sig till.

Under hänvisning till vad utskottet sålunda uttalat vill utskottet förorda, att riksdagen med avslag på motionerna I: 794 och II: 977 lämnar sitt samtycke till förordnande om fortsatt valutareglering enligt Kungl. Maj:ts förslag. Mot det vid propositionen fogade författningsförslaget har utskottet ingen erinran.

I motionerna I: 583 och II: 704 hävdas, att en successiv frigörelse av kapitalrörelserna över de svenska gränserna är önskvärd; motionärerna begär från denna utgångspunkt förenklingar, lättnader och andra ändringar i valutaförordningen. De olika punkter, i fråga om vilka motionärerna särskilt föreslagit sådana förenklingar, gäller de s. k. generella betalningsförbuden, definitionen av löpande betalningar, skuldsättningsförbudet och vissa i samband därmed stående bestämmelser samt kontrollföreskrifterna med avseende på omplacering av svenska tillgodohavanden i utlandet och utländska tillgodohavanden i Sverige. I sitt ovan berörda remissutlåtande har riksbanksfullmäktige behandlat var och en av dessa punkter. Betalningsförbuden och skuldsättningsförbuden får enligt fullmäktige ses som tekniska medel att uppnå valutaregleringens syfte; de kan således knappast elimineras annat än i samband med en total omläggning av valutapolitiken. Definitionen av löpande betalningar anknyter till OECD:s bestämning, vilket Kungl. Maj:t och riksdagen vid prövning av valutakommitténs förslag funnit lämpligt. De berörda kontrollföreskrifterna ingår icke i valutaförordningen utan har utfärdats av valutastyrelsen såsom ett led i administrationen av valutaregleringen. Sammanfattningsvis gäller enligt utskottets mening, att motionärernas förslag icke kan beaktas utan att själva principfrågan om fortsatt kontroll över kapitalrörelserna kommer under förnyad prövning.

I motionerna I: 577 och II: 708 samt I: 584 och II: 707, vari föreslås utredning om bl. a. en revision av valutaregleringen, beröres av valutafrågorna närmast svenska företags möjligheter att utnyttja utländskt kapital. Utskottet vill härvidlag hänvisa till vad utskottet ovan anfört om den liberalisering av kapitalrörelserna som genomförts i praxis.

Vad i motionerna anförts ger icke utskottet anledning att föreslå en ny utredning om valutapolitiken. Utskottet, som fäster stor vikt vid valutaregleringens betydelse som ekonomiskt-politiskt medel, anser ett regelsystem såsom det nuvarande med därtill knutna möjligheter för riksbanken att i praxis medge de lättnader som det ekonomiska läget tillåter vara uttryck för en lämplig avvägning mellan de olika intressen som gör sig gällande på detta område. Utskottet ställer sig därmed ingalunda negativt till en fortsatt successiv liberalisering av valutaregleringen. Att vidtaga de åtgärder i sådan riktning som kan vara möjliga bör emellertid ankomma på riksbanken och i första hand ske såsom ett led i förskjutningen av praxis; självfallet måste härvid de ekonomisk-politiska förutsättningarna för en ytterligare liberaliserad valutapolitik vara avgörande.

Åberopande vad ovan anförts får utskottet hemställa,
att riksdagen måtte

A. med avslag å motionerna I: 794 och II: 977 samtycka till förordnande om fortsatt valutareglering i enlighet med vad i den förevarande propositionen förordats,

B. vad beträffar det genom propositionen framlagda förslaget till förordning i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till känna vad utskottet ovan anfört,

C. besluta att motionerna I: 583 och II: 704, I: 577 och II: 708 samt I: 584 och II: 707, samtliga såvitt nu är i fråga, icke skall föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 5 maj 1964

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ståhle, Gustaf Henry Hansson, Palm, Nils Theodor Larsson, Gorthon*, Augustsson, Rönnberg och Stefanson*;

från andra kammaren: herrar Regnéll, Berglund*, fru Renström-Ingénäs*, herrar Hagnell, Haglund, Jonsson, Börjesson i Falköping och Fridolfsson.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Regnéll, Gustaf Henry Hansson, Gorthon, Stefanson, Berglund* och *Jonsson*, vilka ansett,

dels att det avsnitt i utskottets yttrande, som börjar på s. 10 med orden »I sitt utlåtande» och slutar på s. 13 med orden »vara avgörande», bort ha följande lydelse:

»I förevarande proposition och med större utförlighet i föregående års proposition i samma ämne har departementschefen angivit de skäl som kan anses motivera en fortsatt valutareglering. Främst har därvid valutaregleringens stabiliseringspolitiska roll betonats. Samtidigt har emellertid påpekats, att en väsentlig liberalisering ägt rum, icke blott i fråga om de löpande betalningarna, vilka genom särskilda regler i valutaförordningen föregående år undantogs från regleringen, utan också i fråga om egentliga kapitalrörelser till och från Sverige. Om den praxis som tillämpas i sistnämnda hänseende har riksbanksfullmäktige lämnat närmare upplysningar i sitt i detta utlåtande refererade remissyttrande.

Utskottet hälsar med tillfredsställelse den utveckling som sålunda skett. Enligt utskottets mening erfordras emellertid en fortsatt liberalisering. Att författningarna medger en strängare valutareglering än som förekommer i praktiken är för företagen förenat med avsevärda nackdelar. Osäkerheten om vilka kapitaltransaktioner över gränserna som kommer att tillåtas måste nämligen uppenbart försvåra en långsiktig planering av finansieringsmöjligheterna. Därtill kommer att de restriktioner som alltjämt upprätthålles utgör ett hinder för svenska företags verksamhet på den internationella marknaden och för en kapitaltillförsel från utlandet som skulle vara betydelsefull för det svenska näringslivets expansionsmöjligheter. I motionerna I: 583 och II: 704, I: 577 och II: 708 samt I: 584 och II: 707 liksom i det remissyttrande av Näringslivets valutagrupp, som ovan redovisats, ges ett flertal exempel på önskvärda lättnader i valutaregleringen. Utskottet kan för sin del instämma i vad som därvidlag anförts. Den åtgärd som i dagens läge bör vidtagas med avseende på valutaregleringen är emellertid enligt utskottets uppfattning icke i första hand en förnyad utredning. I stället bör, såsom föreslagits i motionerna I: 794 och II: 977, valutaregleringen nu kunna fullständigt avvecklas. En sådan åtgärd ter sig icke minst befogad med hänsyn till Sveriges deltagande i OECD. Såsom i de sistnämnda motionerna framhållits måste Sveriges reservationer mot OECD:s kod för liberalisering av kapitalrörelserna uppfattas såsom stridande mot Sveriges uttalade intresse för vidgat ekonomiskt samarbete. Även i syfte att underlätta en framtida anslutning till EEC ter sig en avveckling av valutaregleringen önskvärd.

Utskottet vill alltså med tillstyrkan av motionerna I: 794 och II: 977 före-

slå, att riksdagen avslår Kungl. Maj:ts begäran om samtycke till fortsatt valutareglering. Med detta ställningstagande bortfaller förutsättningarna för det av Kungl. Maj:t begärda yttrandet över det i propositionen framlagda författningsförslaget; Kungl. Maj:ts förslag i denna del bör alltså icke föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet vill slutligen framhålla, att efter ett upphävande av valutaregleringen möjligheten kvarstår att vid en väsentligt ändrad ekonomisk-politisk situation tillgripa gällande fullmaktslagstiftning.»;

dels i första hand att utskottet bort hemställa

»att riksdagen måtte

A. med bifall till motionerna I: 794 och II: 977 avslå förevarande proposition i vad den avser begäran om riksdagens samtycke till förordnande om fortsatt valutareglering,

B. besluta att propositionen i vad den avser inhämtande av yttrande över vid densamma fogat förslag till förordning icke skall föranleda någon riksdagens åtgärd,

C. besluta att motionerna I: 583 och II: 704, I: 577 och II: 708 samt I: 584 och II: 707, samtliga såvitt nu är i fråga, måtte anses besvarade med vad utskottet anfört och hemställt.»;

i andra hand — därest under punkterna A och B icke vad i reservationen yrkats utan vad i propositionen hemställts vinner riksdagens bifall —

att riksdagen under punkten C. måtte besluta att i anledning av motionerna I: 583 och II: 704, I: 577 och II: 708 samt I: 584 och II: 707, samtliga såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t skyndsamt måtte verkställa utredning rörande ändringar av valutaregleringen i enlighet med de riktlinjer som angivits i motionerna.